

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Затверджено на засіданні кафедри
туризму
Протокол № 9 від 11. 01. 2016 р.

**Програма
навчальної дисципліни
"Екскурсійна справа"
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

Укладачі: к.е.н., доц.. кафедри туризму
Ястремська О. О.

Відповідальний за випуск
зав. каф. туризму, д.е.н., доц. Сущенко О. А.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

1. Вступ

В умовах незалежної України відбувається процес вироблення нових орієнтирів та концептуальних підходів до економічного та культурного розвитку країни. Невід'ємною частиною реалізації національного та культурного відродження України є краєзнавчо-екскурсійна справа, головна мета якої – глибоке пізнання історії, багатовікових традицій українського народу.

Краєзнавчо-екскурсійна справа є певним чином важливим фактором освіти та виховання українського суспільства, його культурного розвитку, екологічного оздоровлення та економічного зростання країни, чому і набуває статусу стратегічно важливої галузі.

Екскурсійна справа є базовою складовою туристської індустрії, спрямованої на реалізацію не стільки її комерційного, скільки соціального призначення. Як педагогічна і просвітницька діяльність, у першу чергу, екскурсійна робота вимагає наявності освічених фахівців належного рівня і кваліфікації. На жаль, сучасна освіта менеджерів зосереджена загалом у сфері економіки та майже цілковито ігнорує необхідність відповідного рівня соціальних та психологічних знань, вмінь та навичок. Сформувані такі компетентності дозволяє навчальна дисципліна "Екскурсійна справа".

Тому підготовка спеціалістів-екскурсоводів, які володіють екскурсійною теорією, методикою підготовки та проведення екскурсій, які можуть поновляти каталог екскурсій, розробляти нові маршрути, включати нові екскурсійні об'єкти й у цілому розробляти туристично-екскурсійний продукт, є важливим завданням сьогодення.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи професійних компетенцій з використання основ організації туризму, у розрізі екскурсійної справи та анімаційної справи, методів її організації та проведення для ефективного господарювання на рівні основної ланки суспільного виробництва послуг – туристичного підприємства; набуття необхідної сукупності теоретичних і практичних знань для вирішення конкретних організаційних завдань на сучасному етапі розвитку туристичної галузі.

Основними **завданнями** вивчення даної дисципліни є:

засвоєння основних принципів побудови нової екскурсії, складових нової екскурсії, методичних прийомів, які використовуються при складанні нової екскурсії;

оволодіння навичками ведіння екскурсії, оволодіння навичками професійного екскурсовода.

Об'єктом вивчення є процес організації туристичних послуг, а саме екскурсій.

Предметом навчальної дисципліни є форми виявлення економічних законів і закономірностей розвитку туризму, методи, механізми, методичні підходи та практичний досвід туристичних підприємств з надання туристичних послуг, а саме проведення екскурсій, споживачам у сучасних умовах господарювання в Україні та за кордоном. Предмет пізнання становлять: теорія і практика екскурсійної справи, формування та надання туристичних послуг (проведення екскурсій) у сфері туристичної діяльності; організація і ефективність туристичної діяльності.

Перереквізити: з метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні **до початку вивчення дисципліни опанувати знання і навички** в галузі геополітики, концепції сучасного природознавства, історії туризму, повинні знати та володіти інформацією, щодо історії України та історії української культури, географію туризму, для того щоб формувати та розробляти план екскурсій, писати тексти до екскурсії, статистики, маркетингу, менеджменту, щоб систематизувати інформацію, яка необхідна для складання планово-економічної та звітної документації, приймати певні рішення щодо підвищення ефективності діяльності туристичного підприємства, психології, щоб керувати своїми емоціями, інтонацією, мімікою та стежити за поведінкою групи, для якої проводиться екскурсія.

У результаті вивчення дисципліни згідно з національною рамкою студент має **знати:**

- у чому полягає сутність екскурсійного методу;
- у чому полягає сутність екскурсійної методики;
- основні вимоги екскурсійної методики;

як застосовувати на практиці головні складові екскурсійної методики;
основні етапи розроблення екскурсії;
яку структуру має екскурсія;
класифікацію екскурсійних об'єктів;
як скласти паспорт екскурсійного об'єкта;
як розробити маршрут екскурсії;
як розробити технологічну карту екскурсії;
зміст понять "методичні прийоми", "методика проведення екскурсії";
в чому полягають особливості показу і розповіді в екскурсії;
як застосовувати на практиці основні методичні прийоми розповіді і показу.

У процесі вивчення навчальної дисципліни у студента повинні бути сформовані **вміння**:

підібрати необхідний фактичний матеріал;
вивчити екскурсійний матеріал;
підготувати індивідуальний текст екскурсії на конкретну тему;
скласти технологічну карту екскурсії;
скласти маршрут екскурсії;
використати психологічні прийоми поведінки та інтонації у спілкуванні з групою;
використовувати методичні прийоми на практиці;
брати участь у популяризації екскурсійних можливостей свого рідного краю;
проекувати процес обслуговування туристів за окремими етапами;
розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб індивіда на підставі знань екскурсійних ресурсів рекреаційного комплексу, культури, релігії рекреанта, існуючих технологій розробки екскурсійної програми;
працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії, нової анімаційної програми;
застосовувати окремі методичні прийоми ведення екскурсії;
застосовувати техніку ведення екскурсії.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в табл. 1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх

формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в таблиці 2.

Таблиця 1

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
1	2
Знання, вміння та навички щодо забезпечення екскурсійної та анімаційної діяльності на туристичних підприємствах	Здатності, до визначення функцій, ознак та сутності екскурсій
	Здатності щодо ідентифікації видів екскурсій
	Здатності до взаємодії показу та розповіді , як два основних елемента екскурсії
	Здатності, щодо підготовки нової екскурсії
	Здатності до проведення екскурсії

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
«Екскурсійна справа»
за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Перереквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Основи екскурсійної справи					
Визначати значення екскурсійної теорії .	Сутність поняття екскурсійна теорія.	Знання екскурсійної теорії. Роль екскурсійної практики у розвитку екскурсійної теорії.	Проводити аналіз трансформації змін екскурсійної теорії у часі.	Презентувати результати, набуті навички та знання	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових питань у екскурсійній теорії.
Тема 2. Екскурсія: сутність, функції, ознаки					
Визначати функції, сутність та ознаки екскурсії.	Поняття «екскурсія», поняття «функція», поняття «ознака».	Поняття «екскурсія». Екскурсія як процес пізнання. Зміна ролі екскурсії у часі. Поняття «функція». Функції екскурсії. Поняття «ознака». Загальні ознаки усіх екскурсій та специфічні ознаки окремих видів екскурсій.	Визначати основні ознаки екскурсії, відрізнити екскурсію від гидизму.	Презентувати результати, набуті навички та знання.	Відповідальність за точність і коректність визначення поняття «екскурсія» та основних ознак екскурсії.

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Види та зміст екскурсії					
Здатності, щодо ідентифікації екскурсії.	Класифікація основних видів екскурсії.	Знання основних ознак класифікації екскурсії, значення класифікації екскурсії, основних видів екскурсії.	Здійснювати визначення до якої групи та підгрупи за змістом, за місцем проведення, за способів пересування, за тривалістю, за формою проведення відноситься екскурсія.	Презентувати результати визначення виду екскурсії.	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за коректність і адекватність вибору типу екскурсії.
Тема 4. Показ та розповідь в екскурсії: співвідношення між ними					
Здатності до взаємодії показу та розповіді, як два основних елемента екскурсії.	Сутність показу та розповіді на екскурсії.	Знання основних елементів екскурсії: показу та розповіді; сутності показу; сутності розповіді; основних вимог до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії; щодо поєднання показу та розповіді в екскурсії; екскурсії, як взаємодії трьох елементів: екскурсорода, об'єктів та екскурсантів.	Здійснювати обґрунтування послідовності екскурсійних об'єктів при показі та розповіді. Визначити рівень взаємодії трьох елементів на екскурсії.	Ефективно реалізовувати взаємодію показу та розповіді на екскурсії.	Приймати управлінські рішення та відповідати за ефективність використання показу та розповіді на екскурсії.
Тема 5. Методика підготовки нової екскурсії					
Здатності щодо методики підготовки нової екскурсії.	Визначення поняття «методика», визначення поняття «нова екскурсія». Визначення мети екскурсії та завдань.	Знання основних етапів підготовки нової екскурсії. Визначення схеми екскурсії.	Визначити цілі та завдання екскурсії. Визначити джерела екскурсійного матеріалу. Визначити екскурсійні об'єкти. Скласти маршрут екскурсії. Підготувати контрольний текст екскурсії. Вміти комплектувати «портфель екскурсорода». Визначити методичні прийоми.	Презентувати результати підготовки нової екскурсії.	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо методики проведення нової екскурсії. Відповідати за коректність та адекватність розробленої екскурсії.

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Методика проведення екскурсії. Методичні прийоми показу та розповіді.					
Здатності до проведення екскурсії.	Поняття «методичний прийом».	Знання о призначенні методичних прийомів. Знання класифікації методичних прийомів. Знання видів прийомів показу.	Використовувати методичні прийоми на практиці, при проведенні екскурсії; застосовувати окремі методичні прийоми ведення екскурсії.	Презентувати результати використання методичних прийомів показу та розповіді при проведенні екскурсії.	Приймати рішення щодо вибору використання методичних прийомів на практиці.
Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода					
Визначати оптимальні господарські рішення в умовах невизначеності	Поняття «екскурсовод». Професійна майстерність.	Знання, практичні вміння та навички екскурсовода. Мова екскурсовода та позамовні засоби спілкування.	Використати психологічні прийоми поведінки та інтонації у спілкуванні з групою; вміти працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії,	Презентувати результати побудови нової екскурсії.	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розробки нової екскурсії.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – іспит.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи екскурсійної справи

Поняття екскурсійної теорії. Екскурсійний продукт: його зміст, варіанти екскурсійного обслуговування. Роль екскурсійної практики у розвитку екскурсійної науки. Видання, які відображають питання екскурсійної теорії. Завдання туристично-економічної організації. Переваги екскурсійної форми пізнання.

- 1.1. Поняття об екскурсійній теорії.
- 1.2. Екскурсійна теорія як наука.
- 1.3. Роль екскурсійної практики у розвитку екскурсійної теорії.

Тема 2. Екскурсія: сутність, функції, ознаки.

Що таке "екскурсія". Екскурсія, як процес пізнання. Вимірювання ролі екскурсії у часі. Екскурсія, як вид діяльності. Екскурсія – форма спілкування. Різні аспекти екскурсії. Поняття "функція". Функції екскурсії. Поняття "ознака". Спілкування – ознака усіх екскурсій та специфічні ознаки окремих видів екскурсій. Відзнака екскурсії від "гидизму".

- 2.1. Поняття "екскурсія". Екскурсія як процес пізнання.
- 2.2. Зміна ролі екскурсії у часі.
- 2.3. Екскурсія, як вид діяльності.
- 2.4. Поняття "функція". Функції екскурсії.
- 2.5. Поняття "ознака". Загальні ознаки усіх екскурсій та специфічні ознаки окремих видів екскурсій.

Тема 3. Види та зміст екскурсії

Основні ознаки класифікації екскурсій. Значення класифікацій екскурсій. Класифікація екскурсій за змістом. Особливості оглядової екскурсії. Особливості тематичної екскурсії, класифікація тематичних екскурсій. Класифікація та особливості виробничих екскурсій.

Класифікація та особливості мистецькознавчих екскурсій. Класифікація та особливості літературних екскурсій. Класифікація та особливості архітектурно-містобудівних екскурсій. Класифікація екскурсій за складом учасників. Класифікація екскурсій за місцем проведення та за способом пересування. Класифікація екскурсій за формою проведення.

3.1. Основні ознаки класифікації екскурсій.

3.2. Значення класифікації екскурсій.

3.3. Основні види екскурсій.

Тема 4. Показ та розповідь в екскурсії: співвідношення між ними

Показ – основний елемент екскурсії. Сутність показу. Послідовність у показі. Рівні та види показу. Особливості показу в екскурсії. Показ, як реалізація принципу наочності. Сутність розповіді. Основні вимоги до розповіді. Завдання розповіді на екскурсії. Трансформація розповіді у зорові образи. Особливості розповіді на екскурсії. Поєднання показу та розповіді в екскурсії. П'ять рівнів процесу становлення екскурсії. Екскурсія, як взаємодія трьох елементів: екскурсовод, об'єктів, екскурсантів. Наростання екскурсійної ситуації. Первинність показу, вторинність розповіді.

4.1. Показ – основний елемент екскурсії. Сутність показу.

4.2. Особливості показу в екскурсії.

4.3. Сутність розповіді. Основні вимоги до розповіді.

4.4. Завдання розповіді на екскурсії.

4.5. Особливості розповіді на екскурсії.

4.6. Поєднання показу та розповіді в екскурсії.

4.7. Екскурсія, як взаємодія трьох елементів: екскурсовода, об'єктів та екскурсантів.

Тема 5. Методика підготовки нової екскурсії

Три етапи підготовки нової екскурсії: попередня робота, розробка екскурсії, заключна робота. Схема екскурсії: вступ, основна частина, висновок. Поняття "етапи підготовки екскурсії" (15 етапів). Етапи підготовки екскурсії. Визначення мети екскурсії. Вибір теми екскурсії. Відбір літератури та визначення інших джерел інформації. Відбір та

вивчення об'єктів екскурсії. Види об'єктів. Складання маршруту екскурсії. Підготовка контрольного тексту. Поняття "портфель екскурсовода". Визначення методичних прийомів проведення екскурсії: показу та розповіді. Визначення техніки проведення екскурсії. Складання методичної розробки екскурсії. Складання індивідуального тексту. Прийом екскурсії. Затвердження екскурсії.

5.1. Етапи підготовки нової екскурсії.

5.2. Визначення схеми екскурсії.

5.3. Визначення мети екскурсії та завдань.

Тема 6. Методика проведення екскурсії. Методичні прийоми показу та розповіді

Поняття "методичний прийом". Класифікація методичних прийомів. Види прийомів показу: попереднього огляду, зорової реконструкції, панорамного показу, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, інтеграції, асоціації, руху, зорової аналогії, перемикання уваги, меморіальної дошки. Класифікація методичних прийомів розповіді. Види методичних прийомів розповіді: екскурсійної довідки, характеристики, опису, пояснення, коментування, репортажу, цитування, питання-відповідей, посилання на очевидців, завдань, новизна матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зштовхування версій, персоніфікації, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції, клімактеричний, антиклимактеричний. Особливі методичні прийоми. Прийом демонстрації наочних посібників.

6.1. Поняття "методичний прийом". Призначення методичних прийомів.

6.2. Класифікація методичних прийомів.

6.3. Види прийомів показу.

6.4. Класифікація методичних прийомів розповіді.

6.5. Види методичних прийомів розповіді.

Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода

Поняття "професійна майстерність екскурсовода". Практичні вміння і навички екскурсовода. Особистість екскурсовода. Шляхи підвищення

екскурсійної майстерності. Вміння та навички екскурсовода: поняття, класифікація, і формування, використання в екскурсіях. Культура мови, її характеристики. Види мови – зовнішня та внутрішня. Стилi мови екскурсовода. Техніка мови екскурсовода. Дикція. Мовний етикет: його вимоги та правила. Формування майстерності володіння мовою. Позамовні засоби спілкування. Жести екскурсовода. Міміка екскурсовода. Зовнішній вигляд екскурсовода. Манери екскурсовода. Культура поведінки екскурсовода, шляхи її формування.

7.1. Практичні вміння та навички екскурсовода.

7.2. вміння та навички екскурсовода.

7.3. Мова екскурсовода та позамовні засоби спілкування.

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 3), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 3

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання
1	2
<i>Тема 1. Основи екскурсійної справи</i>	1.1. Семінар – дискусія: яка повинна бути екскурсія у ідеалі; як впливає чи впливає взагалі екскурсія та той матеріал, який був у неї на свідомість людини; які теоретичні основи повинні бути закладені у екскурсійну справу; що для вас якісна екскурсія?
<i>Тема 2. Екскурсія: сутність, функція,</i>	2.1. Презентації та доповіді студентів. Обрати країну та підготувати наступні питання: загальна

ознаки	характеристика країни, цікаві пам'ятки.
--------	---

Закінчення табл. 3

1	2
<i>Тема 5. Методика підготовки нової екскурсії.</i>	5.1. Презентації доповідей студентів на тему: «екскурсійна методика»: методики розробки нової теми; методики підготовки екскурсовода до проведення наступної екскурсії; методики проведення екскурсії; методики після екскурсійної роботи.
<i>Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода</i>	Презентації екскурсій, проведених студентами. Визначення цілі та завдання екскурсії. Вибір теми. Відбір літератури та складання бібліографії. Визначення джерел екскурсійного матеріалу. Знайомство з експозиціями та фондами музеїв по темі. Відбір та вивчення екскурсійних об'єктів. Складання маршруту екскурсій. Об'їзд чи обхід маршруту. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфелю екскурсовода». Визначення методичних прийомів проведення екскурсії. Визначення техніки проведення екскурсії. Складання методичної розробки. Складання індивідуальних текстів.
<i>Тема 9. Анімаційний готельний менеджмент</i>	Презентації доповідей студентів за наступними темами: 1. Роль та значення менеджера-аніматора в створенні емоційно-художнього образу анімаційних програм. 2. Специфіка роботи менеджера-аніматора по організації та проведенню свят, карнавалів, шоу-фестивалей на туристичних маршрутах. 3. Стан та перспективи розвитку анімаційного шоу в Україні. 4. Проблеми вдосконалення форм і методів підготовки кадрів в сфері анімаційної діяльності. 5. Характеристика персоналу готельних анімаційних служб.

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 4).

Таблиця 4

Перелік тем практичних занять

Назва теми	Програмні питання
1	2
<i>Тема 1. Основи екскурсійної справи</i>	1.1. Написання тестів «Наскільки добре Ви знаєте Харків».
<i>Тема 2. Екскурсія: сутність, функції, ознаки</i>	2.1. Завдання-вправа: знайдіть у запропонованому інформаційному блоці за темою заняття якісь неточності та помилки та виправте їх.
<i>Тема 3. Види та зміст екскурсії</i>	3.1. Колективне відвідування тематичної екскурсії з подальшим аналізом змісту, композиції, технології, техніки проведення, професійної майстерності організації та проведення екскурсії. Подання письмового експертного висновка за підсумками участі в екскурсійній програмі.
<i>Тема 4 Показ та розповідь в екскурсії: співвідношення між ними</i>	4.1. Організувати екскурсію у музей. На основі вражень від відвідування, відповісти на питання: Чому показ називають основним елементом екскурсії? У чому сутність показу? Роль послідовності в показі об'єктів? Чому екскурсовода називають керівником показу? Привести докази на прикладі матеріалу екскурсії, що показ та розповідь – два важливих елемента

	екскурсії. Написати експертний висновок.
--	--

Закінчення табл. 4

1	2
<i>Тема 5. Методика підготовки нової екскурсії.</i>	5.1. Похід на екскурсію у музей. Написання звіту за такими питаннями: визначити до якої групи та підгрупі за змістом, за місцем проведення, за способів пересування, за тривалістю, за формою проведення відноситься ця екскурсія; на прикладі яких експонатів побудована ця тематична екскурсія.
<i>Тема 6. Методика проведення екскурсії. Методичні прийоми показу та розповіді.</i>	6.1. Організувати екскурсію. Підготувати звіт на основі наступних питань: 1. Підібрати приклади на наступні прийоми показу: прийом попереднього огляду; прийом інтеграції; прийом панорамного показу; прийом зорового монтажу; прийом зорової реконструкції; прийом зорового порівняння; прийом зорової аналогії; прийом показу меморіальної дошки.
<i>Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода</i>	7.1. Скласти та провести екскурсію по ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
<i>Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода</i>	Написання колоквиуму

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.

Таблиця 5

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
1	2	3
<i>Тема 1. Основи екскурсійної справи</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою, підготовка до семінару	Перевірка домашніх завдань, за вивченим матеріалом семінар-дискусія
<i>Тема 2. Екскурсія: сутність, функція, ознаки.</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою, підготовка до семінару	Перевірка домашніх завдань, за вивченим матеріалом семінар-дискусія
<i>Тема 3. Види та зміст екскурсій</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою	Перевірка домашніх завдань, за вивченим матеріалом, написання висновку
<i>Тема 4. Показ та розповідь в екскурсії, співвідношення між ними</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою	Перевірка домашніх завдань, за вивченим матеріалом, написання висновку
<i>Тема 5. Методика підготовки нової екскурсії</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою, підготовка до семінарського заняття.	Перевірка домашніх завдань, за вивченим матеріалом, написання висновку
<i>Тема 6. Методика проведення екскурсії. Методичні прийоми показу та розповіді</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою.	Перевірка домашніх завдань, за вивченим матеріалом, написання висновку
<i>Тема 7. Професійна</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за	Перевірка домашніх завдань, за вивченим

майстерність екскурсовода	заданою тематикою Виконання практичних завдань за темою, підготовка до написання контрольної роботи.	матеріалом, написання контрольної роботи.
---------------------------	---	---

6. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 6).

Таблиця 6

Використання методик активізації процесу навчання (семінарські та практичні заняття)

Назва теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Основи екскурсійної справи	<i>Проблемна лекція</i> на тему "Життєвий цикл екскурсійної справи". <i>Семінар – дискусія:</i> 1. Яка повинна бути екскурсія у ідеалі? 2. Чи впливає екскурсія і запропонований у ній матеріал на свідомість людини? Якщо так, то як? 3. Які теоретичні основи повинні бути закладені в екскурсійну справу? 4. Що для вас якісна екскурсія?
Тема 2. Екскурсія: сутність, функція, ознаки	<i>Семінар-дискусія</i> на тему «Специфіка екскурсій»; <i>міні-лекція</i> на тему «Відмінності професії «екскурсовод» та «гід»»
Тема 3. Види та зміст екскурсій	<i>Міні-лекція</i> на тему «Нестандартні види екскурсій»»
Тема 4. Показ та розповідь в екскурсії: співвідношення між ними	Тема 4. "Значення показу та розповіді в екскурсії". <i>Семінар-дискусія:</i> 1. Чому показ називають основним елементом екскурсії? 2. У чому сутність показу? 3. Роль послідовності в показі об'єктів? 4. Чому екскурсовода називають керівником показу?
Тема 5. Методика підготовки нової	<i>Робота в малих групах.</i> Презентації доповідей студентів за питаннями:

екскурсії	1. Методики розробки нової теми. 2. Методики підготовки екскурсовода до проведення наступної екскурсії. 3. Методики проведення екскурсії; методики після екскурсійної роботи
-----------	--

Закінчення табл. 6

1	2
Тема 6. Методика проведення екскурсії. Методичні прийоми показу та розповіді	<i>Проблемна лекція</i> на тему «Використання методичних прийомів показу та розповіді на практиці»
Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода	<i>Семинар-дискусія</i> за такими питаннями: 1. Розкрийте та охарактеризуйте складові професійної майстерності екскурсовода. 2. Назвіть складові культури мовлення екскурсовода. 3. Що таке невербальні засоби комунікації, яка їх роль у спілкуванні екскурсовода з групою?

7. Рекомендована література

1. ГОСТ 28681.1-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг. – М. : ИПК Издательство стандартов, 2004. - 30 с.

2. ГОСТ 28681.2-95 "Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристические услуги. Общие требования". – М. : ИПК Издательство стандартов, 2004. - 30 с.

3. ГОСТ 28681.3-95 "Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов". – М. : ИПК Издательство стандартов, 2004. - 32 с.

4. Емельянов Б. В. Экскурсоведение : учебник / Б. В. Емельянов. – 3-е изд., перераб. и дополн. – М. : Советский спорт, 2000. – 224 с.

5. Емельянов Б. В. Экскурсоведение : учебник / Б. В. Емельянов. – 5-е изд. – М. : Советский спорт, 2004. – 216 с.